

İl Millî Eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Eğitim Sisteminde Yapılan Değişikliklere İlişkin Görüşleri

Özgür Uygur¹

Öz

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatında çalışan il genelinde görevli millî eğitim müdürlüklerinde görev yapan yöneticilerin eğitim sistemindeki yapılan değişikliklere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Isparta ilinde görevli 22 eğitim yöneticisinin katılımıyla çalışma yapılmıştır. Dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılan çalışmada içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatındaki il millî eğitim müdürlüklerinde görev yapan yöneticilerin eğitim sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük oranlarda daha çok olumlu ifadeler kullandıkları görülmektedir. Eğitim sisteminde süreçle birlikte kayda değer değişimler yaşanacağı asıl etkinin uygulamalar ile beraber ortaya çıkacağı ifade edilmektedir. Tüm görüşler değerlendirildiğinde çalışmada uygulamalarda iyileştirilebilir alanlar ortaya çıkabileceği ve aynı zamanda hesaba katılamayan sorunsal alanlarla da karşılaşılacağı sonuçlarına ulaşılmıştır. Çağın gerekleri doğrultusunda eğitimi düzenlemenin yerinde olduğu, öğretmenlerin güçlendirilmesi gerektiği, yönlendirmenin özellikle ortaokul kademesinde nitelikli bir şekilde yapılması gerektiği, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin belirlenerek gerekli bilgilendirmelerin tüm paydaşlara yapılması gerektiği ve gelenekten geleceğe bir ekosistem oluşturma'nın vazgeçilmez olduğu öne çıkan katılımcı önerileri olarak sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitim sistemi, değişim, taşra teşkilatı.

Opinions of the Administrators in Provincial Directorates of National Education on the Changes in the Education System

Abstract

This research aims to determine the views of the administrators working in the provincial national education directorates working in the provincial organisation of the Ministry of National Education on the changes in the education system. The study was conducted with the participation of 22 education administrators working in Isparta province in the 2024-2025 academic year. A nine-question semi-structured interview form was used and content analysis technique was used in the study. When the opinions of the administrators working in the provincial national education directorates in the provincial organisation of the Ministry of National Education regarding the changes made in the education system are evaluated in the research, it is seen that the participants use mostly positive expressions at high rates. It is stated that there will be significant changes in the education system with the process and that the real effect will emerge with the implementations. When all the opinions are evaluated, it is concluded that there may be areas that can be improved in practices and at the same time problematic areas that cannot be taken into account may be encountered. The prominent participant suggestions are that it is appropriate to organise education in line with the requirements of the age, teachers should be empowered, guidance should be done in a qualified way, especially at the secondary school level, measurement and evaluation processes should be determined within the framework of the Türkiye Century Education Model and necessary information should be provided to all stakeholders, and it is indispensable to create an ecosystem from tradition to future.

Keywords: Education, education system, change, provincial organisation

¹ Sorumlu yazar: Dr., MEB, Isparta İl Millî Eğitim Müdürlüğü, uygurozg@gmail.com

Makale Geçmişi	Geliş: 06/11/2025	Kabul: 18/11/2025	Yayın:31/12/2025
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Uygur, Ö. (2025). İl Millî Eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Eğitim Sisteminde Yapılan Değişikliklere İlişkin Görüşleri. <i>Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)</i> , 5 (2), ss. 13-29		

Giriş

21. yüzyıl bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle birçok olgu ve kavram ortaya çıkmaktadır. Toplamların bu olgu ve kavramları içselleştirmesi açısından her anlamda hazır olması gerekmektedir. Birey ve toplumun yaşam içerisindeki her türlü değişime ayak uydurması bu bakımdan önemlidir. Bu durum özellikle örgütlerde yaşanmaktadır. Bir örgüt için değişim sürekli ve dinamik olmalıdır. Geniş kapsamlı olan örgütsel değişim süreci yaratıcılık, yenilik, büyüme ve gelişme gibi olguları içine almaktadır (Dicle ve Dicle, 1973).

Değişim esnasında planlamaların yapılması veya eğitim politikalarının desenlenmesini karmaşık bir bulmacanın bir parçası olarak ifade etmiştir. Eğitim örgütlerindeki değişim oldukça karmaşık bir süreçtir. Eğitim örgütlerinin, toplumsal rollerini yerine getirebilmesi ve örgütsel varlığını sürdürebilmesi değişimle ilgili hedeflerini gerçekleştirmesine bağlıdır. Ayrıca eğitim örgütlerinin bu hedefler ulaşabilmesi için kendi içinde ve dışında meydana gelen bu değişimi doğru okuyabilmesi gerekir. Değişimin örgütlerde oluşturduğu direnç mekanizmaları ve sorunlarla başa çıkabilmesi için uygulanacak stratejiler eğitim örgütleri için hayati öneme sahiptir (Şahin, 2018). Eğitimsel değişimin öncüsü ve uygulayıcısı olan öğretmenler stratejik rolleri nedeniyle değişimin sonuçlarını doğrudan etkilemektedir. Öğretmenlerin eğitimdeki değişimi algılayış biçimi ve uygulamaya geçirmesi değişimin hedeflerine ulaşıp ulaşmadığının göstergesi olabilir. Eğitim sistemindeki değişimler uzun bir süreç gerektirdiği ve özellikle uygulama sürecinde birçok sorun yaşandığı gözlenmektedir.

Ortaya çıkan bu ihtiyacın tam anlamıyla karşılanabilmesi için eğitim sisteminde değişim süreçlerini dinamik bir şekilde sürekli olarak yürütmesi bir zorunluluktur.

Eğitimde yaşanacak değişim politikalarının etkili ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi açısından ilde görevli eğitim yöneticilerinin fikirlerinin alınması bu bakımdan anlamlıdır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli müfredatı içerik ve uygulama süreçleri maddesinin de yer aldığı 14/08/2024 tarihli ve 111911202 sayılı genelgedeki (2024/53) bazı hususların uygulamadaki durum tespitini yapmak ve yaşanan değişimin sahadaki yansımaları görmek açısından bu çalışma kayda değerdir. Bu durumda eğitim sisteminin genel ve özel hedeflerine ulaşmak eğitim süreci açısından önemlidir. Bu bağlamda bu sürecin yürütülmesinde eğitim yöneticileri gerek merkez yönetiminde gerekse de taşra yönetiminde önemli bir roledir. Eğitim örgütlerinde değişimin sahada doğru algılanabilmesi, uygulanabilmesi ve değerlendirilmesi özellikle illerde görev alan eğitim yöneticilerinin görev ve sorumlulukları arasındadır. Bu durum illerdeki eğitim yöneticilerinin eğitim sisteminde uygulanması planlanan çalışmalar ve uygulamalar ile ilgili fikir sahibi olmasını sağlamaktadır.

Bu çalışma ile il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilerin eğitim sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda, belirlenen görüşme sorularına cevap aranmıştır:

1. Atama süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarına yönelik değerlendirmeleriniz nelerdir?
3. İlkokul 1. sınıf ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-Okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönerge hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

5. Zanaat Atölyelerinin uygulanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
6. “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların yararlı olup olmadığını açıklar mısın?
8. Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalara dair görüşleriniz nelerdir?
9. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

Genel olarak, planlı ve plansız olmak üzere iki tür değişimin varlığından söz edilmektedir. Bir örgütün üyelerinin katılımı ve desteği ile gerçekleşen değişme “planlı değişme” olarak tanımlanmaktadır. Diğer yandan “plansız değişme” ise beklenmedik koşullar yüzünden, örgütlerin farkında olarak veya olmayarak maruz kaldıkları kaçınılmaz değişmeler şeklinde tanımlanmaktadır (Özdemir, 2000). East (2011), değişimi stratejik liderlik, kültürel, maliyet düşürücü ve süreç değişimi olarak dört kategoriye ayırmıştır. Değişimin yönetimi de örgütün süreçlerini ve kültürünü geliştiren eylemleri içerir (Gustafson ve Widerlund, 2010). Eğitim sisteminde değişim sürekli yaşanmaktadır. Değişim konusunda doğru ihtiyaç tespitinin yapılarak değişim sürecinin sağlıklı planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. 2024 yılında Millî eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye Maarif Modeli ile birlikte birçok uygulama ve çalışma planlanmış ve uygulamaya başlanmıştır. Türkiye Maarif Modeli ve uygulamaya geçen diğer hususlarla ilgili taşra teşkilatında çalışan yöneticilerin görüşleri eğitim sisteminde yapılan değişimler açısından önem arz etmektedir. Tüm bu noktalardan dolayı araştırmanın alanyazına önemli oranda katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Desen

Bu çalışma ile il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilerin eğitim sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya çıkarılmasında en etkili yol olduğu bilinen fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji yaklaşımı, farkında olduğumuz fakat ayrıntılı ve derinlemesine bir görüş sahibi olmadığımız olguların incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Creswell (2021) fenomenolojiyi; incelenen fenomene arınmış bir bakış açısıyla araştırmacıların kendi deneyimlerini mümkün olduğunca bir kenara bırakıp, fenomen ile ilk kez karşılaşmışçasına yeni bir şekilde algılama olarak tanımlamıştır. Fenomenoloji geniş bir ifadeyle, araştırma yapılan bir kişi ya da grup halindeki kişilerin herhangi bir olguya ilişkin yaşamış oldukları deneyimin anlamını ve özünü anlayıp daha açık bir hale getirmek şeklinde tanımlanabilir (Aydın Göktepe, 2020). Bu çalışma Isparta ilinde görevli il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinde görevli yöneticilerden sağlanan görüşme verileriyle sınırlıdır.

Çalışma Grubu ve Örneklem

2024-2025 eğitim-öğretim yılında Isparta ilinde görevli toplamda 22 il ve ilçe millî eğitim müdürlüğü yöneticisi araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Katılımcıların araştırmaya gönüllülük esasına göre dahil edilmiştir. Farklı unvanlardan il ve ilçe millî eğitim müdürlüğü yöneticileri araştırmaya katılımcı olarak alınırken maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar ile ilgili demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Demografik Özellik	Kategori	n	Geçerli Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	18	81.8
	Kadın	4	18.2
	Eğitim Müfettiş Yardımcısı	2	9.1
	Eğitim Müfettişi	2	9.1
	Eğitim Müfettişleri Başkanı	1	4.5
Unvanınız	İl MEM ² Ar-Ge ³ Koordinatörü	1	4.5
	İl Millî eğitim Müdür Yardımcısı	1	4.5
	İlçe Millî eğitim Müdürü	3	13.6
	Şube Müdürü	12	54.5
	25-35	4	18.2
Yaş	36-45	7	31.8
	46 ve üzeri	11	50
	1-10 Yıl	3	13.6
Mesleki Kıdem	11-20 Yıl	5	22.7
	21 Yıl ve üzeri	14	63.6
Eğitim Durumu	Lisans	13	59.1
	Yüksek Lisans	9	40.9

Araştırmaya erkek (n=18, %81.8), kadın (n=4, %18.2) toplam 22 il ve ilçe millî eğitim müdürlüğü yöneticisi dahil olmuştur. Araştırmaya katılanların unvanları ile ilgili 2'sinin (%9.1) eğitim müfettiş yardımcısı, 2'sinin (%9.1) eğitim müfettişi, 1'inin eğitim müfettişleri başkanı (%4.5), 1'inin il MEM Ar-Ge koordinatörü (%4.5), 1'inin il millî eğitim müdür yardımcısı (%4.5), 3'ünün ilçe millî eğitim müdürü (%13.6) ve 12'sinin şube müdürü (%54.5) olduğu görülmüştür. Katılımcıların 4'ünün (%18.2) 25-35 yaş grubunda, 7'sinin (%31.8) 36-45 yaş grubunda ve 11'inin de (%50) ise 46 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %13.6'sı (3) 1-10 yıl arası kıdemde oldukları, %22,7'si (5) 11-20 yıl arası kıdemde oldukları ve %63,6'sı (14) 21 yıl ve üzeri kıdemde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına bakıldığında, 13 (%59.1) katılımcı lisans derecesine ve 9 (%40.9) katılımcı yüksek lisans derecesine sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması için katılımcılardan Google form aracılığıyla çevrimiçi bir form kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi formda yer alan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Alanyazın taraması yapılarak araştırmanın amacına uygun bir görüşme formu hazırlanmıştır. Formdaki sorular eğitim yönetimi alanında uzman dört akademisyen ve bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninin fikirlerine başvurularak oluşturulmuştur. Çevrimiçi formun giriş bölümünde yöneticilere gizlilik hakları okunarak bu haklara saygı duyulacağı konusunda bilgi verilmiştir. Çalışma ile ilgili soru kısmına geçilmeden önce, katılımcıların kişisel bilgileri forma işlenmesi istenmiştir.

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada geçerlilik ve güvenilirlik için bir takım önlemler alınmıştır. Bu çerçevede elde edilen bulguların kavramsal çerçeveye ve kuramlara uygun olduğu görülmüş (Yıldırım ve Şimşek, 2016), katılımcıların çevrimiçi formu doldurması etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmiş ve elde edilen bilgiler nesnel bir şekilde aktarılmıştır. Verilerin kodlanması, tema ve alt temaların oluşturulmasında gözlemcilerin görüşleri alınmıştır. Örneklem

² MEM, Millî Eğitim Müdürlüğü'nün kısaltmasıdır.

³ Ar-Ge, araştırma-geliştirmenin kısaltmasıdır.

belirlenirken gönüllülük esasına dayalı olarak benzer sosyo-ekonomik ve eğitim durumu olan farklı bir ilde görev yapan yöneticiler seçilerek araştırmanın geçerliliği sağlanmıştır. Güvenilirliği sağlamak için veriler başka bir araştırmacı tarafından da içerik analizine tabi tutulmuş (Büyüköztürk vd., 2020) ve sonuçların yüksek oranda benzer olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma nitel yaklaşıma göre yapılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış formda açık uçlu sorular mevcuttur. Çevrimiçi forma girilen veriler araştırmacı tarafından titizlikle satır satır incelenerek önemli kodlar ve boyutlar tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan kodlar, görüşme formuna ve literatüre uygun olacak biçimde oluşturulmuştur. Elde edilen kodların ortak noktaları bulunarak alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilmiş ve katılımcı rumuzları cümlelerin sonuna eklenmiştir. Son aşamada yapılan bu betimlemeler açıklanmış ve yorumlanmış, neden-sonuç ilişkileri tartışılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel araştırmalarda yer alan geçerlik ve güvenilirlik kriterlerine göre farklı değerlendirmelere ulaşılmaktadır. Araştırmadaki inanılabilirlik ve anlam geçişinin sağlanması nitel araştırmalardaki geçerlik ve güvenilirliğinin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Başkale, 2016).

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda katılımcılarla yapılan görüşmelerden eğitim sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin elde edilen bulgular yer almaktadır.

Atama Süreçlerine İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere atama süreçleri ile ilgili “Atama süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Atama süreçlerine ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Atama Süreçlerine Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
Atama Süreçleri	Hem olumlu hem olumsuz	1	5
	Olumlu	7	31
	Olumsuz	10	45
	Öneri	2	9
	Görüş bildirmedir	2	9

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “Atama süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 1 yönetici atama süreçlerini hem olumlu hem olumsuz, 7 yönetici olumlu ve 10 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Atama süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 2 yönetici öneri getirmiş ve 2 yönetici de görüş bildirmemiştir. Hem olumlu hem olumsuz görüş bildiren yönetici il millî eğitim müdürü ve müdür yardımcısı için tamamen subjektif bir atamanın var olduğunu; fakat öğretmenler için ise objektif bir sistemin işlediğine yönelik görüş bildirmiştir. Olumlu görüş bildirenler atamaların adaletli yapıldığı, geçmişe göre daha şeffaf ve uygun olduğuna dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler atamaların adil ve şeffaf yapılmadığı, tam anlamıyla nesnel olmadığı, düzgün ve güvenilir yapılmadığı, hantal bir süreç yaşandığı, okul yöneticileri atamasında mülakata dayalı atanan yöneticilerin yeniden atamaları ile yapılmış olması sebebi ile meritokrasi geleneğinden uzak bir durum göze çarptığı ve atamalarda hantal bir sürecin yürütüldüğüne dair görüş bildirmişlerdir. Atama süreçlerine ilişkin tüm atamaların okullar açılmadan tamamlanması ve proje okullarının tüm öğretmenlerin tercihiyle açılmasını doğu olacağı ve eğitim öğretim kalitesi açısından seçim yapılmasının daha doğru olacağı önerileri getirilmiştir. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“İl Millî eğitim Müdürü ve müdür yardımcısı için tamamen subjektif bir atama var. Öğretmenler için ise objektif bir sistem işliyor.” (K7)(Hem olumlu hem olumsuz)

“Proje okullarının tüm öğretmenlerin tercihi açılmasını doğru bulmuyorum. Eğitim öğretim kalitesi açısından seçim yapılması daha doğru olur.” (K1) (Öneri)

“Son yıllarda gerçekleştirilen okul yöneticisi atamaları her ne kadar EKYS temel alınarak mülakat ve toplanan ek puan neticesinde yapılıyor olsa da mevcut kurumların çoğunun, mülakata dayalı atanan yöneticilerin yeniden atamaları ile yapılmış olması sebebi ile meritokrasi geleneğinden uzak bir durum göze çarpmaktadır.” (K11) (Olumsuz)

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarına İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarına yönelik değerlendirmeleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarına ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarına ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları	Olumlu	12	55
	Olumsuz	2	9
	Değerlendirme	8	36

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarına yönelik değerlendirmeleriniz nelerdir?” sorusuna 12 yönetici olumlu ve 2 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Atama süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 8 yönetici değerlendirmede bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının sadeleştirilmiş olduğu, iyi bir program olduğu, süreç odaklı olması ve milli değerlerin ortaya çıkarılması açısından değerli bulunduğu, Maarif modeli öğretmeni programlarının doğru olduğu, dijital çağda gerekli bir değişiklik olduğu, klasik yöntemlerin dışına çıkılmasının gerekli olduğu ve verimli olduğuna dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının sıkıntılı olduğu ve bakanın değişmesiyle değişeceğini düşündüğünü dile getirmişlerdir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından geliştirilmesi gerektiği, öğretmenler tarafından tam olarak benimsenmesi gerektiği, amacına ulaşacağı, hem sonuç hem de süreç odaklı olduğu, süreç odaklı, beceri temelli bir öğretim programı olarak dikkat çeken maarif modelin özgünlüğü, sadeliği ve esnekliği en önemli avantajları iken hazırlanma ve uygulamaya geçiş süreçlerinde acele edildiği ve bu durumun olumsuz sonuçlara sebebiyet vereceği değerlendirmeleri yapılmıştır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Maarif modeli öğretmeni programlarının doğru olduğunu düşünüyorum. Dijital çağda gerekli bir değişiklik. Klasik yöntemlerin dışına çıkılması gerekliydi. (K13) (Değerlendirme)

“Beceri temelli bir öğretim programı olarak dikkat çeken maarif modelin özgünlüğü, sadeliği ve esnekliği en önemli avantajları iken hazırlanma ve uygulamaya geçiş süreçlerinde acele edildiğini ve bu durum olumsuz sonuçlara sebebiyet vereceğini düşünüyorum.” (K3) (Değerlendirme)

“Bakan değişince değişeceğini düşünüyorum.” (K22) (Olumsuz)

“Süreç odaklı olması ve milli değerlerin ortaya çıkarılması açısından değerli buluyorum”. (K6) (Olumlu)

İlkokul 1. Sınıf Şubeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin ve Ortaokul 5. Sınıf Şubelerinin E-Okul Üzerinden Belirlenmesine İlişkin Yönerge Kapsamındaki Çalışmalara İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “İlkokul 1. sınıf ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-Okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönerge hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. İlkokul 1. sınıf şubeleri ile sınıf öğretmenlerinin ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönerge kapsamındaki çalışmalara ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin İlkokul 1. Sınıf Şubeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin ve Ortaokul 5. Sınıf Şubelerinin E-Okul Üzerinden Belirlenmesine İlişkin Yönerge Kapsamındaki Çalışmalara ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
İlgili Yönerge	Olumlu	18	82
	Olumsuz	2	9
	Öneri	2	9

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerin “İlkokul 1. sınıf ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-Okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönerge hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 18 yönetici olumlu ve 2 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “İlkokul 1. sınıf ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-Okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönerge hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 2 yönetici öneride bulunmuştur.

Olumlu görüş bildirenler İlkokul 1. sınıf şubeleri ile sınıf öğretmenlerinin ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönergesinin gerekli olduğu, çok değerli ve objektif bir sistem olduğu için hem öğretmenleri hem velileri ve idarecileri rahatlatan bir uygulama olduğu, yerinde ve okul idaresinin elini güçlendiren adil bir uygulama olduğu, veliler ve öğrenciler arasındaki öğretmen paylaşamama sorununa iyi bir çözüm olarak görüldüğü, bu kapsamdaki birçok sorunu önlediği ve okul idarelerini de rahatlatığına dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler ilkokul 1. sınıf şubeleri ile sınıf öğretmenlerinin ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönergesinin kısa vadede olumlu gibi görünse de ilerleyen zamanlarda sorun yaratabileceği ve iyi bir çalışmanın olmadığını dile getirmişlerdir.

İlkokul 1. sınıf şubeleri ile sınıf öğretmenlerinin ve ortaokul 5. sınıf şubelerinin e-okul üzerinden belirlenmesine ilişkin yönergesine ilişkin mantıklı olduğu ancak öğretmenlik konusunda gerçekten çok yetersiz olanların geri hizmete çekilmesi gerektiği ve her şeyin merkezi bir anlayışla düzenlenmesini doğru olmadığı önerileri getirilmiştir. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Mantıklı ancak öğretmenlik konusunda gerçekten çok yetersiz olanların geri hizmete çekilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K12) (Öneri)

“Çok değerli ve objektif bir sistem olduğu için hem öğretmenleri hem velileri ve idarecileri rahatlatan bir uygulama oldu.” (K17) (Olumlu)

“Kısa vadede olumlu gibi görünse de ilerleyen zamanlarda sorun yaratabilir. (K9)(Olumsuz)

Süreç Odaklı Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamaları ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Süreç Odaklı Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
Süreç Odaklı Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları	Olumlu	14	64
	Olumsuz	3	13
	Değerlendirme	5	23

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna 14 yönetici olumlu ve 3 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna 5 yönetici değerlendirmede bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarının başarılı olduğu, çocuklarda sorgulama yolunu açtığı, öğrenenden bilgiyi hatırlamasının değil, bilgiyi uygulamasının, analiz-sentez etmesi ve değerlendirmesinin beklendiği, sürecin, sonuçtan daha önemli olması sebebi ile ilgili önemli olduğu ve eğitim-öğretim sürecinin anlık olması sebebiyle her safhasının izlenmesi gerektiğine dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarının adil bir şekilde uygulanamayacağı ve nesnel olmadığını dile getirmişlerdir. Süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından öğrencilerin kazanımları daha net anlaması, kontrolün daha kolay olması ve değerlendirmenin daha objektif yapılması, mantıklı olduğu ancak 8. ve 12. sınıf sonu sonuç odaklı olması sebebiyle değişen bir durumun olmadığı ve uygulamada zorlukların mevcut olduğuna yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Süreç odaklı olması öğrencilerin kazanımlarının daha net anlaşılmasını kontrolün daha kolay olmasını ve değerlendirmenin daha objektif yapılmasını sağlamıştır.” (K14)(Olumlu)

“Süreç odaklı ölçme-değerlendirmede öğrenenden bilgiyi hatırlaması değil, bilgiyi uygulaması, analiz-sentez etmesi, değerlendirmesi beklenir. Görüşüm olumludur.” (K16) (Olumlu)

“Adil bir şekilde uygulanabileceğini düşünmüyorum.” (K20) (Olumsuz)

“Eğitim bir süreçtir. Dolayısıyla sonuca odaklanmak eğitim açısından uygun değildir. Doğru bir uygulama olduğu kanaatindeyim.” (K8)(Olumlu)

İlk Defa Uygulanacak Olan Zanaat Atölyelerine İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Zanaat Atölyelerinin uygulanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. İlk defa uygulanacak olan zanaat atölyelerine ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin İlk Defa Uygulanacak Olan Zanaat Atölyelerine Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
İlk Defa Uygulanacak Olan Zanaat Atölyeleri	Olumlu	14	64
	Olumsuz	3	13
	Değerlendirme	2	9
	Öneri	3	13

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “Zanaat Atölyelerinin uygulanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna 14 yönetici olumlu ve 3 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Zanaat Atölyelerinin uygulanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna 2 yönetici değerlendirmede ve 3 yönetici de önerilerde bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler zanaat atölye uygulamalarının yerinde olduğu, olumlu sonuçlarının olacağı, öğrencilerin mesleki gelişimleri açısından önemli olduğu, öğrencilerin erken yaşta mesleki yatkınlıklarının ve meraklarının ortaya çıkması açısından çok değerli bir uygulama olduğu, doğru bir karar olduğu ve devam etmesi gerektiğine dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler zanaat atölye uygulamalarının sınav sistemi var oldukça anlam kazanamayacağı, yetersiz bir uygulama olduğu ve her okulun olanak ve şartlarının uygun olmadığını dile getirmişlerdir. Zanaat atölye uygulamalarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından öğrencilerin mesleğe yatkınlığına fark edebilmeleri, meslek liselerini tanıyabilmeleri ve tercihinde düzgün ve isabetli tercih yapmalarını sağlayacağı ve beceri geliştirme amacı ile uygulandığı takdirde verimli olabileceği; ancak eğitimsel ayrışmanın en belirgin yansımaları olan meslek liselerinin görevini üstlenerek toplumsal tabakalaşmaya neden olabileceğine yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. Zanaat atölye uygulamalarına ilişkin öneride bulunanlar açısından meslek liselerinin ortaokul bölümü açılması gerektiği, altyapı eksikliği giderildikten sonra yapılmasının yerinde olacağı ve kapsamının daha da genişletilmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Öğrencilerimizin mesleğe yatkınlığına fark edebilmeleri, meslek liselerini tanıyabilmeleri ve tercihinde düzgün ve isabetli tercih yapmalarını sağlamaktadır.” (K2) (Olumlu)

“Öğrencilerin erken yaşta mesleki yatkınlıklarının ve meraklarının ortaya çıkması açısından çok değerli bir uygulama olarak düşünüyorum.” (K8) (Olumlu)

“Beceri geliştirme amacı ile uygulandığı takdirde verimli olabilir. Ancak eğitimsel ayrışmanın en belirgin yansımaları olan meslek liselerinin görevini üstlenerek toplumsal tabakalaşmaya daha da sağlamlaştırma potansiyeli mevcuttur.” (K16) (Değerlendirme)

“Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” Ders kitabı, “Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli” ve Benzeri Çalışmalara İlişkin Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” ders kitabı, “Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli” ve benzer çalışmalara ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin “Dilimizin Zenginlikleri” Projesi, “Şehrimiz” Ders Kitabı, “Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli” ve Benzer Çalışmalara Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
“Dilimizin Zenginlikleri” Projesi, “Şehrimiz” Ders Kitabı, “Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli” ve Benzer Çalışmalar	Olumlu	13	59%
	Olumsuz	3	13%
	Değerlendirme	4	18%
	Öneri	2	9%

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 13 yönetici olumlu ve 3 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 4 yönetici değerlendirmede ve 2 yönetici de önerilerde bulunmuştur. Olumlu görüş

bildirenler “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli çalışmalarının yaygınlaştırılması gerektiği, yerinde ve değerli çalışmalar olduğu, dil zenginliği ve kültür zenginliği açısından bu çalışmaların faydalı olduğu ve öğrencinin gelişimine olumlu katkılar sağladığına dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli çalışmalarının proje çokluğundan etkisinin olmadığı ve zaman aldığını dile getirmişlerdir. “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli çalışmalarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından Türkçemizin kelime dağarcığı, deyimleri, atasözleri ve edebi eserleri aracılığıyla kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması önemli olduğu, dilin bir milleti millet yapan en önemli yapı taşı olması sebebiyle değerli olduğu ve akademik ve sınav odaklı çalışmaların yanında bu tür çalışmaların gerek öğrenci gerek öğretmen için rahatlatıcı ve eğlenceli olduğuna yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. “Dilimizin Zenginlikleri” projesi, “Şehrimiz” dersi ve Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli çalışmalarına ilişkin öneride bulunanlar açısından daha da zenginleştirebileceği ve evrak yerine uygulamaların ön planda olması gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Türkçemizin kelime dağarcığı, deyimleri, atasözleri ve edebi eserleri aracılığıyla kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması olumludur. Şehrimiz ders kitabı ile öğrencinin yaşadığı kent hakkında yeterli bilgi sahibi olması etkili olur. Bir türlü öğrenilemeyen İngilizce için bir proje daha deniyoruz sonunu görelim.” (K14) (Değerlendirme)

“Akademik ve sınav odaklı çalışmaların yanında bu tür çalışmalar gerek öğrenci gerek öğretmen için rahatlatıcı ve eğlencelidir.” (K16)(Değerlendirme)

“Dil bir milleti millet yapan en önemli yapı taşıdır. Her bir ferdimizin kelime dağarcığının çok zengin olması her açıdan son derece önemli bir husustur. Şiir Roman Yazımı vb.” (K3) (Olumlu)

İzinsiz Eğitim ve Barınma Hizmet Veren Yerlere İlişkin Çalışmalara Ait Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların yararlı olup olmadığını açıklar mısın?” sorusu sorulmuştur. İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmalara ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin İzinsiz Eğitim ve Barınma Hizmet Veren Yerlere İlişkin Çalışmalara ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
İzinsiz Eğitim ve Barınma Hizmet Veren Yerlere İlişkin Çalışmalar	Olumlu	11	50%
	Olumsuz	5	23%
	Değerlendirme	2	9%
	Öneri	4	18%

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin “İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların yararlı olup olmadığını açıklar mısın?” sorusuna 11 yönetici olumlu ve 5 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların yararlı olup olmadığını açıklar mısın?” sorusuna 2 yönetici değerlendirmede ve 4 yönetici de önerilerde bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler izinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların çok yerinde olduğu, eğitimin yetkin kişiler tarafından verilmesi açısından olumlu bulunduğu, kesinlikle müdahale edilmesi gerektiği, eğitimin herkesin eline bırakılmayacak kadar önemli bir süreç olduğu ve izinsiz ve kontrolsüz yapılan hiçbir eğitim veya öğretim istenilen sonuca ulaşamayacağı için faydalı olduğuna dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler izinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmaların yararlı olmadığı, doğru olmadığı ve yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. İzinsiz eğitim ve barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmalarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından çalışmaların faydalı olduğu ancak adli ve idari yaptırımların yetersiz olduğu ve devletin çizdiği sınırlar çerçevesinde eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceğine yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. İzinsiz eğitim ve

barınma hizmet veren yerlere ilişkin çalışmalarına ilişkin öneride bulunanlar açısından daha sık denetlenip takip edilmesi, sert cezaların uygulanması, ağır yaptırımların uygulanması ve baştan sona her şeyin tekrardan düzenlenmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Kesinlikle izinsiz eğitim ve barınma hizmeti veren yerler engellenmeli. Bu konuda daha fazla denetim elemanı istihdam edilmeli.” (K1) (Öneri)

“Eğitimin dışsallıkları ile topluma sağlayabileceği olumlu-olumsuz etkiler, eğitim faaliyetlerinin denetim altında tutulmasını gerekli kılmaktadır. Devletin çizdiği sınırlar çerçevesinde eğitim faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Sınırlar aşılmışsa müdahale edilmesi kadar olağan bir durum olamaz.” (K22) (Değerlendirme)

“İzinsiz ve kontrolsüz yapılan hiçbir eğitim veya öğretim nihai sonuca ulaşmayacağı için denetlemeleri faydalı buluyorum. Ayrıca bunların devletin sistemine kayıt olması ve gerekli vergilendirmelerin veya sorumluluklarını yerine getirmesi açısından da kontrol edilmesi gerekmektedir.” (K18) (Olumlu)

Tarım İşçileri Genelgesi Kapsamında Mevsimlik Tarım İşçisi, Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimine İlişkin Çalışmalara Ait Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalara dair görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin çalışmalara ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Tarım İşçileri Genelgesi Kapsamında Mevsimlik Tarım İşçisi, Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimine İlişkin Çalışmalara Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
Tarım İşçileri Genelgesi Kapsamında Mevsimlik Tarım İşçisi, Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimine İlişkin Çalışmalar	Olumlu	11	50%
	Olumsuz	1	4%
	Değerlendirme	5	23%
	Öneri	5	23%

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerine “Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalara dair görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 11 yönetici olumlu ve 1 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalara dair görüşleriniz nelerdir?” sorusuna 5 yönetici değerlendirmede ve 5 yönetici de önerilerde bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler bu tür çocukların eğitime erişime açısından önemli olduğu, yarım kalan eğitimlerin tamamlanması bakımından yararlı olduğu ve anayasal bir görevin yerine getirilmesi açısından çok önemli olduğuna dair düşüncelerini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmaların yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalarına ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından çalışmaların bütün vatandaşların eğitime en üst düzeyde erişimi için yapılanların desteklenmesi gerektiği fakat bunun şimdilik yeterli olmadığı, Bakanlığın bu çocukların eğitim fırsatından yararlanmaları için çok önemli tedbirler aldığı ve eğitim hizmetini sunmanın devletin görevi olduğu ve bu çalışmaların da gerekli olduğuna yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. Tarım İşçileri Genelgesi kapsamında mevsimlik tarım işçisi, göçer ve

yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişimine ilişkin yürütülen çalışmalarına ilişkin öneride bulunanlar açısından çalışmaların daha da geliştirilmesi gerektiği, bu konunun sivil toplum kuruluşlarına bırakılmadan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılması gerektiği ve bu kapsamda alınması gereken tüm tedbirlerin yerine getirilmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Bütün vatandaşlarım eğitime en üst düzeyde erişimi için yapılanları destekliyorum. Şimdilik yeterli değil.” (K20)(Değerlendirme)

“Eğitim hizmetini sunmak devletin görevidir ve bu çalışmalar da gereklidir.” (K17)(Değerlendirme)

“Anayasal bir görevin yerine getirilmesi açısından önemlidir.” (K9)(Olumlu)

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Bünyesinde Açılacak Olan Ortaokullara İlişkin Çalışmalara Ait Bulgular

Bu kategoride, il millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticilere “Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri bünyesinde açılacak olan ortaokullara ait edinilen yanıtlar frekans ve yüzdeleriyle kodlar halinde tespit edilmiştir. Elde edinilen bulgulara Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

İl Millî eğitim Müdürlüklerindeki Yöneticilerin Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Bünyesinde Açılacak Olan Ortaokullara İlişkin Çalışmalara Ait Görüşleri ve Frekansları

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
	Olumlu	14	64%
Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri	Olumsuz	1	4%
Bünyesinde Açılacak Olan Ortaokullara	Değerlendirme	6	28%
İlişkin Çalışmalar	Öneri	1	4%

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim yöneticilerine “Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna 14 yönetici olumlu ve 1 yönetici olumsuz görüş bildirmiştir. “Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna 6 yönetici değerlendirmede ve 1 yönetici de önerilerde bulunmuştur. Olumlu görüş bildirenler Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokulların temelde yetiştirme açısından faydalı olacağı, zamanında ilgi ve yeteneklerin tespiti için olumlu sonuçlar vereceğini dile getirmiştir. Olumsuz görüş bildirenler Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokulların yetersiz ve özü kapalı olduğunu dile getirmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin değerlendirmede bulunanlar açısından mesleki yeterliliği olan veya becerisi olan çocukların yönlendirmesi açısından önemli olduğu, mesleğe erken yasta gidilmesi gerektiği ve her öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda okullara yönlendirilmesi ve bunun ortaokul dönemlerinde yapılmasının çok önemli olduğuna yönelik değerlendirmeler yapmışlardır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde açılması planlanan ortaokullara ilişkin öneride bulunan katılımcı açısından okulların fiziki yerlerinin lise çağından ayrı yerde olması gerektiğine yönelik öneride bulunmuştur. Bahsi geçen hususlarla ilgili katılımcıların görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine halkın, öğretmen ve yöneticinin bakış açısını değiştirecek uygulama adımları atılmadan verimli olabileceğini düşünmüyorum. Temel eğitim ve üzerinde ortaöğretimde okul türlerinde ayrışma olmaması gerektiğini düşünüyorum. Ortaöğretim düzeyinde okul türlerinde göre veli sosyo-ekonomik düzeylerinin ayrışması durumu açık. Bu tür bir uygulama ile sosyo-ekonomik durumu düşük ailelerden gelen çocukların bu uygulama ile açılacak ortaokullara yönlendirileceğini öngörüyorum.” (K7) (Değerlendirme)

“Her öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda okullara yönlendirilmesi ve bunun ortaokul dönemlerinde yapılması çok çok önemli.” (K20)(Değerlendirme)

“Yerinde bir karar. Akademik liselerin sayısı azaltılarak mesleki eğitim güçlendirilmeli.” (K3) (Olumlu)

İl millî eğitim müdürlüklerindeki yöneticiler form sorularına verdikleri yanıtlar sonrasında ortaya çıkan temalara ek olarak bazı görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşlerin bir kısmı aşağıda sunulmuştur.

“4+4+4 sisteminin hakkının verilmediğini düşünüyorum. Yönlendirme (sanat, spor, müzik...) sisteme etkili bir şekilde dâhil edilmeli. İkinci 4’te bu başlamalı.” (K19)

“Ülkemizi ileriye taşıyacak en önemli unsur eğitim olduğu için. Çağın gerekleri doğrultusunda eğitimi düzenlemek gerekiyor. Bu doğrultuda yapılan çalışmaları destekliyorum.” (K4)

“İlkokul 5 yıl olup lise zorunlu olmamalı. Okumayacaklar ortaokula geçince meslek okullarına yönlendirilmeli.” (K15)

“Eğitim sistemimiz Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile çağ atlamıştır. Önümüzdeki yıllarda değeri daha çok fark edilecektir.” (K22)

“Öğretmenin güçlendirilmesi gerekir.”(K18)

“İleride üniversiteye girişin nasıl yapılacağı konusunda şimdiden bilgilendirme ve projenin ortaya konulması gerekmektedir. Mevcut modelin şu an yürürlükte olan üniversite sınavına hazırlanma konusunda bilgi eksikliği var.” (K12)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatındaki il millî eğitim müdürlüklerinde görev yapan yöneticilerin eğitim sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük oranlarda daha çok olumlu ifadeler kullandıkları görülmektedir. Katılımcılar son dönemde uygulanan değişikliklerle ilgili genel anlamda olumlu görüş bildirmişlerdir. Eğitim sisteminde süreçle birlikte kayda değer değişimler yaşanacağı asıl etkinin uygulamalar ile beraber ortaya çıkacağı ifade edilmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli müfredatı içerik ve uygulama süreçleri maddesinin ve araştırmada yer alan görüşme sorularının içerik anlamında yer aldığı 14/08/2024 tarihli ve 111911202 sayılı genelge (2024/53) hakkındaki katılımcıların görüşlerinden yapılan değişikliklerin okullardaki eğitim-öğretim süreçlerinin verimli geçmesi açısından olumlu olduğu düşünülmektedir. Yine de büyük bir yapı olan eğitim sisteminde geliştirilmesi gereken uygulamalar da katılımcı yöneticiler tarafından ifade edilmiştir.

Hız ve etkisi farklı olmakla birlikte değişim, evrensel bir gerçektir ve evrendeki tüm varlıklar değişimin çekim alanı içinde kalmaktadır (Paksoy ve Özbezek, 2013: 2). Yalçın vd. (2009) değişimin hızının, değişimin en somut niteliği olduğunun ve değişimin sürekliliğinin bu niteliğe karşılık geldiğini ifade etmişlerdir. Erdoğan (2002) üst düzey yöneticilerin değişimi destekleyerek değişimi yönetmede en temel bileşenlerden bir olduğunu açıklamıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin yapılan değişiklikleri benimsedikleri ve desteklediklerini ortaya koyan görüşler bulunmaktadır. Bunun yanında katılımcı yöneticilerin yanında eğitim sisteminin tüm paydaşlarının süreci içselleştirmesi eğitim-öğretim sürecinde yapılan değişikliklerin verimli bir şekilde uygulanmasına olanak sağlayacaktır. Eren (2001) yapılan değişikliklerin eğitim yöneticileri tarafından içselleştirilmesinin kurum personelleri tarafından da değişiklikleri kolayca içselleştirmesini sağladığını ifade etmiştir.

İyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmek üzere, nitelikli yönetici, öğretmen ve personel istihdam etmek için politikalar belirlemek, bu alanlarla ilgili AR-GE çalışmaları yaparak sistemi sürekli geliştirmek misyonuyla Millî Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü üst politika belgelerinde eğitimin ön planda olması sebebiyle insan kaynağını en iyi şekilde planlamakla yükümlüdür (Millî Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü 2023 Yılı Faaliyet Raporu, 2024). Bu açıdan

bakıldığında insan kaynağının özlük durumlarının daha iyi hale getirilmesi, insan kaynaklarının dengeli bir şekilde planlanması ve bu hususta yeni politikalar geliştirilmesi esas olacaktır. Bu çalışmada öğretmen atama dönemlerinin nesnel bir şekilde yürütüldüğü, özel program ve proje uygulayan eğitim kurumlarındaki öğretmen kalitesinin atamalarda gözetilmesi gerektiği ve atamalarda mülakat uygulamasının tekrar değerlendirilmesi gerektiği ve üst düzey il yöneticilerinin atamasında daha nesnel ölçütlerin belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim pek çok unsuru içeren bütün bir yapıdır. “Köklerden Geleceğe” söylemiyle uygulamaya koyulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli geçmiş ile geleceği bağlayacak önemli bir değişim olarak görülmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Erdem Değer-Eylem Çerçevesi, öğrenci profili, öğretim programlarının esas yaklaşımı ve beceriler çerçevesi ile bütüncül bir modeldir (Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni, 2024:3). Bu süreç okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademeleri arasında birbirleriyle tamamlayıcı bir özelliğindedir. Bununla beraber “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde açıklanan yeterlilikleri elde etmiş, ilgi ve yetenekleri çerçevesinde öğrencilerin meslek edinmesi, üniversitelere geçmesi ve yaşama hazır hale getirilmesini öğretim programları sağlamaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni, 2024: 5). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşandığı günümüzde pek çok alanda değişim yaşanmaktadır. Paksoy ve Özbezek (2013) bu değişim sürecinin altındaki en önemli etkenin bilişim teknolojilerinin hızla değişikliklere sebep olmasını göstermektedir. Bu bağlamda çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin yerinde bir değişiklik olduğu; özgün, sade ve esnek bir yapıda olduğu, süreç odaklılık ve milli değerlerin ön planda yer almasının önemli olduğu sonuçları elde edilmiştir. Bununla beraber geçiş süreçlerinde aceleci davranıldığı, model ile ilgili ilişkisi olan bazı aşamaların tam olarak henüz belirlenmediği ve özellikle modelin istikrarıyla ilgili görüşler de çalışmadaki diğer sonuçlardır.

7/8/2024 tarihli 111598805 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı İlkokul 1. Sınıf Şubeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin ve Ortaokul 5. Sınıf Şubelerinin E-Okul Üzerinden Belirlenmesine İlişkin Yönerge ile ilkokul ve ortaokulların ilk sınıflarına kaydı yapılan veya bu sınıflara nakil olan öğrencilerden ilkokul kademesinde olanların şube ve sınıf öğretmenlerinin, ortaokul kademesinde olanların ise şubelerinin e-Okul üzerinden belirlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı İlkokul 1. Sınıf Şubeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin ve Ortaokul 5. Sınıf Şubelerinin E-Okul Üzerinden Belirlenmesine İlişkin Yönerge, 2024). Bu uygulama e-Okul üzerinden otomatik olarak öğrencinin üstün yararı ve otomatik kura yolu ile yapılması planlanmıştır. Bu çalışma ile yönerge kapsamında uygulanan değişikliğin nesnel olması sebebiyle pek çok sorunun çözülmesini sağladığı görülmüştür. Bununla beraber bu sürecin yaşanmasının gerekçesi olan yeterlilikleri soru işareti olan öğretmenler ile ilgili yeni politikaların oluşturulması ve kısa vadede uygulanması yönünde inisiyatifler alınmasının önemi bu çalışma ile ortaya çıkmıştır. Özdemir (2000) bazı değişimlerin farklı süreçlerinde istenmeyen sonuçları da elde etmeyi sürecin içinde kabul etmek gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda yönerge ile uygulanan sistem ilerde hesaba katılmayan farklı sorunlar yaşanmasına sebep olabilecektir.

09/09/2023 tarihli 32304 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği ile konu soru dağılımları, ortak sınavlar ve açık uçlu sorular ile ilgili yeni bir dönem başlatıldı. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile "süreç odaklı ölçme" kavramı uygulamaya koyularak öğrencilerin beceri ve bilgilerinin ilerlemesi etkin ve etkili bir şekilde gözlenebilecektir. Ayrıca öğrencilerin anlık ve ayrıntılı bir şekilde geri dönütler alması sağlanacak ve eğitim-öğretim süreci sürekli daha iyi bir seviyeye getirilecektir (Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği, 2023). Önemli değişikliklerden bir kısmı da okul öncesi, 1., 5. ve 9. sınıflarda uygulanan programlarla öğrenci merkezli ve beceri odaklı bir süreç yaşanacaktır. Bu çalışma ile ölçme ve değerlendirme sürecinin daha nesnel ve olumlu olduğu; öğrencinin kazanım hedeflerine ulaşmada daha kalıcı öğrenmeler sağladığı sonuçları elde edilmiştir. Buna rağmen süreç odaklı öğrenmenin uygulamasında öznel yaklaşımlar ile karşılaşılacağı hususunda görüşler ifade edilmiştir.

"Destekleme Yetiştirme Kursları Beceri Geliştirme Programı Uygulama Kılavuzu" çerçevesinde açılan zanaat atölyeleri mesleki alanlarda temel becerileri keşfetmek ve mesleki anlamda kayda değer bir basamak hedefiyle uygulamaya konmuştur (Millî Eğitim Bakanlığı Destekleme Yetiştirme Kursları

Beceri Geliştirme Programı Uygulama Kılavuzu, 2024). Bu atölyelerde amaç 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin meslekleri tanıma, atölyelerde deneyimlerde bulunma ve çok çeşitli alanlarda temel beceri elde etmelerini sağlamaktır. Bu durum öğrencilerin gelecekteki mesleki kariyerlerini belirlemeleri ve yeteneklerini keşfetmeleri açısından önemli bir husustur. Bu çalışma ile mesleki anlamda öğrencilerin farkındalık kazanması, becerilerini keşfeden öğrencilerin sistemde artırılmasının sağlanması ve özellikle erken yaşlarda öğrencilerin kariyerlerin yönelik planlamalar yapmaları açısından zanaat atölyelerinin önemli bir uygulama olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Toplumsal ayrıştırma açısından da zanaat atölyelerinin gelecekte olumsuz bir süreç yaşanabileceği araştırma sonucu olarak ifade edilmiştir.

“Sözlük Özgürlüktür” söylemiyle sunulan “Dilimizin Zenginlikleri Projesi” öğrencilerin Türkçe kelime dağarcığını geliştirmek, kültürel birikimle tanışmalarını sağlamak ve dilin düşünce gelişimine katkısını artırmak amacıyla uygulamaya koyulmuştur (Millî Eğitim Bakanlığı Dilimizin Zenginlikleri Projesi Uygulama Kılavuzu, 2024). “Şehrimiz” ders kitabında tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, etnografya, sanat ve estetik gibi sosyal bilim alanları ile ilişkilendirilerek disiplinler arası bir yaklaşım hâkimdir. Okul dışı öğrenme ortamlarının da kitaba dâhil edilmesiyle öğrenciler çevre ile bir bütün olarak yaşama alanlarını deneyimleme fırsatı yakalayacaklardır. Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli’nde öğrencilerin yeni bir dil öğrenmeye olumlu yaklaşımları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR) çerçevesinde dört temel dil becerisini geliştirici bir anlayış ile dil öğrenmesinde amaçlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli, 2024). Bu çalışmada “Dilimizin Zenginlikleri” Projesi, “Şehrimiz” Ders Kitabı, “Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli” ve benzer çalışmaların geçmiş ile geleceği ilişkilendirmesi açısından önemli olduğu, öğrencilerin kendisi, çevresi ve dili ile ilgili konularda farkındalıklarının üst düzeyde olması gerektiği, akademik sınav süreci içerisinde bu çalışmaların öğrencilere farklı anlamlar kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

17/07/2023 tarihli 79899005 sayılı İzinsiz Eğitim ve Öğrenci Barınma Faaliyeti Gösteren Yerler genelgesi (2023/26) ile her ne ad altında olursa olsun eğitim ve öğretim sunmak amacıyla yürütülen faaliyetlerin Millî Eğitim Bakanlığının izin ve denetimine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu hususta genelge kapsamındaki izinsiz eğitim ve öğrenci faaliyetlerinin engellenmesi, ilgili mevzuat uyarınca eğitim-öğretim ve barınma hizmetlerinin yürütülmesi ve her türlü eğitim-öğretim ve barınma hizmetlerinin kayıt altına alınması gerektiği sonuçları bu çalışmada elde edilmiştir. Bunun yanında sahada yapılan denetimlerin olumlu olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.

06/08/2024 tarihli 110793456 sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi Genelgesi (2024/52) ile anayasal bir dayanağı bulunan eğitime erişim kavramı devletin asli görevlerinden kabul edilmekte ve geliştirilmesi gereken bir alan olarak görülmektedir.

"Mesleki ortaokullar" uygulamasıyla amaç ortaokul dönemindeki öğrencilerin mesleki eğitime ilişkin farkındalığının oluşması, öğrenci ve velilerinin ortaokul sonrası eğitim planlamaları sürecinde meslekler hakkında daha sağlıklı bilgilere ulaşmasıdır. Bu kurumlarda eğitim-öğretim süreçlerine dâhil olacak öğrencilerin erken dönemlerde becerilerinin keşfedilerek bu doğrultuda en uygun eğitim sürecinin planlanması öngörülmektedir. Bu uygulamanın yerinde bir uygulama olduğu, mesleki eğitimin güçlendirmesi yönünde etki yaratacağı, iş istihdam durumuyla ilgili gelecek yapıyı etkileyeceği ve toplumsal bakış açısını değiştirmesi anlamında sonuçlar doğuracağı yönünde bu çalışmada sonuçlara ulaşılmıştır.

Genel anlamda değerlendirildiği elde edilen bulgular katılımcıların yapılan değişikliklere ait görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. Yöneticilerin değişikliklere yönelik algılarının pozitif olması bu araştırma ile paralellik göstermektedir (Argon ve Özçelik, 2008). Yapılan değişikliklerin uygulama takip edilmesi, geri dönütlerin doğru değerlendirilmesi sürecin olumlu sonuçlar ortaya koymasına adına önemlidir. Bu süreçte özellikle üst düzey yöneticilerin yapılan değişikliklere sahip çıkarak süreç ile ilgili yaygınlaştırma yapmaları ve gerekli farkındalığı sağlamaları uygun olacaktır (Sayılı ve Tüfekçi, 2008). Yapılan değişikliklere ilişkin il yönetimde görevli katılımcılar görüş bildirirse de tüm unsurlar düşünüldüğünde bilgilendirmenin daha iyi ve anlaşılır yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bilgiye ulaşma, bilgiyi üretme ve bilgiyi kullanma yetisinin önemsendiği günümüzde bilgi ve toplumun geleceği bilgi ile şekillenecektir. Her türlü süreç bilgi ile başlar ve yeni bir bilgi ile biter. Bu anlamda ihtiyaçların karşılanması eğitim sisteminin başlıca görevlerindendir. Özellikle insan yetiştirmekte kıstas eleştirel düşünme, bilimsel düşünme, çözüm odaklı olma, bilgiyi üretme, kendini doğru ifade etme, işbirliğine yatkın olabilme ve sentez yapabilme kavramlarının oluşturduğu bir ekosistem oluşturmaktır. Bu süreçte en önemli rolü bulunan sistem eğitim sistemidir. Bu anlamda eğitim sisteminde yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin kurguladığı değişim amaçlar, içerik, yöntem, insan kaynakları, maddi kaynaklar ölçme ve değerlendirme açısından nitelikli eğitimin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Argon, T. ve Özçelik N. (2008) İlköğretim okulu yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlilikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 70-89.
- Creswell, J. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı), M. Bütün & SB Demir (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dicle, Ü. ve Dicle, A. (1973). "Örgütsel değişim". *Verimlilik dergisi*, 2(3), 671.
- East, N. (2011). *Implementing an effective change management strategy*. Ark Group
- Erdoğan, İ. (2002). *Eğitimde değişim yönetimi*. Pegem A.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta.
- Göktepe, E. A. (2020). A phenomenological research to determineI ndividuals' perception of distance (WorkFrom Home) model in pandemic period; PublicUniversityExample. *Journal of CurrentResearches on Business andEconomics*, 10(1), 29-42.
- Gustafson, J. & Widerlund, M. (2010). *Strategy and change management: A case study of Akademiska Hus*.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis (2nd edition)*. Thousand Oaks, Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). 2024-2025 Eğitim ve Öğretim Yılına İlişkin İş ve İşlemler Genelgesi. Erişim Adresi: <https://mevzuat.Millî Eğitim Bakanlığı.gov.tr/dosyalar/2229.pdf> Erişim Tarihi : 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli Erişim Adresi: <https://www.Millî Eğitim Bakanlığı.gov.tr/coklu-yabanci-dil-egitim-modeli-yeni-egitim-ogretim-doneminde-yayginlastirilacak/haber/34606/tr>. Erişim Tarihi : 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Destekleme Yetiştirme Kursları Beceri Geliştirme Programı Uygulama Kılavuzu. Erişim Adresi: https://e-kurs.Millî Eğitim Bakanlığı.gov.tr/Dosya/BGP_Kilavuzu.pdf . Erişim Tarihi : 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Dilimizin Zenginlikleri Projesi Uygulama Kılavuzu. Erişim Adresi: https://www.Millî Eğitim Bakanlığı.gov.tr/Millî Eğitim Bakanlığı_iys_dosyalar/2024_09/23143835_DIYLIYMIYZIYN_ZENGIYNLIYKLERIY_UGULAMA_KILAVUZU_02112023.pdf Erişim Tarihi: 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). İlkokul 1. Sınıf Şubeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin ve Ortaokul 5. Sınıf Şubelerinin E-Okul Üzerinden Belirlenmesine İlişkin Yönerge. Erişim Adresi: <https://mevzuat.Millî Eğitim Bakanlığı.gov.tr/dosyalar/2224.pdf> Erişim Tarihi: 6.12.2024

- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi Genelgesi. Erişim Adresi: <https://mevzuat.MillîEğitimBakanlığı.gov.tr/dosyalar/2222.pdf>. Erişim Tarihi: 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği*. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=40317&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi : 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Personel Genel Müdürlüğü 2023 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim Adresi: https://personel.MillîEğitimBakanlığı.gov.tr/MillîEğitimBakanlığı_iys_dosyalar/2024_04/04161746_2023_pgm_birim_faaliyet_raporu_08.02.2024.pdf Erişim Tarihi: 6.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024: 2). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. Erişim Adresi: <https://tymm.MillîEğitimBakanlığı.gov.tr/upload/brosur/2024programortakmetinOnayli.pdf> Erişim Tarihi: 6.12.2024
- Paksoy, M., & Özbezek, B. D. (2013). Örgütsel değişimde beşeri sermayenin rolü. *Gazi Akademik Bakış*, 6(12), 293-331.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Pegem A.
- Saylı, H. & Tüfekçi, A. (2008). Başarılı bir örgütsel değişimin gerçekleştirilmesinde dönüştürücü liderliğin rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30, 193-210.
- Şahin, M. (2018). Öğretmenlerin eğitim örgütlerinde yaşanan değişim sürecine ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(4), 875-896.
- Yalçın, İ., Seçkin, Z. & Demirel, Y., (2009). Bilgideki Değişimin Örgütsel Değişime Etkisi Üzerine Bir İnceleme, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2009, 2 (1), 48-69.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı).Seçkin Yayıncılık.